

Een Duitsche onderzeeboot varende aan de oppervlakte.

gedaan hebben, mag een daad van ware heldhaftigheid genoemd worden. »

Eh wel, Meter, ik was er bij.

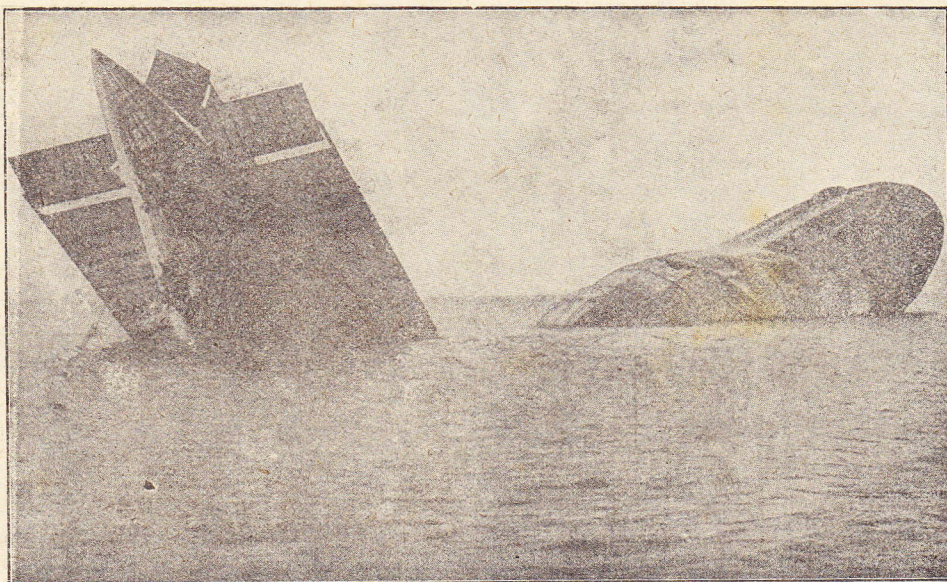
Sedert eene maand ben ik verkenners, en ik ben boven op de « Minoterie » geklommen. 't Was een vreeselijke worsteling in den nacht en in de modder, onder het helsch lawaai der artillerie en

N° 74.

der handgranaten, den rondsluipenden dood te gemoet.

Ik heb Moffen vlak bij gedood met revolver-schoten en ik kan u verzekeren dat, daar mijne opvoeding me aan zulke gedachten nooit gewende, het me een diepen indruk liet... Ik had het vast voornemen u hierover niet te spreken, maar

DE GROOTE OORLOG.

Een Zeppelin, die bij een aanval op Londen verongelukte en in het Kanaal terecht kwam.

er is niets aan te doen, ik kan aan niets anders denken.

De goede uren van mijn laatste verlof, daar denk ik niet meer aan; zij zijn nu als een heerlijke droom, waaruit dit verwoed gevecht me plotseling rukken kwam, met me weer in de onverbiddelijke werkelijkheid te werpen. En ik vraag niets beters dan te herbeginnen, Meter, zoo sterk trekt het gevaar aan... Wat zijn we toch vreemde wezens!

Wat ik u niet zou moeten zeggen is dat ik daar het Oorlogskruis won; het is niet officieel, ik ben enkel voorgesteld en hoogerop zal men misschien oordeelen dat ik niet lang genoeg op het front ben om het te verdienen; maar, ik beken het u, ik zou er fier op zijn het te hebben na slechts vier maanden aanwezigheid op het front en zonder gekwetst geweest te zijn. Ik ben nog 'n kleine jongen soms, niet waar? Altijd zelfs, doch ik ben nog maar twintig jaar oud en 'k zou het wel ongelukkig vinden op dien ouderdom reeds een ongevoelige te zijn. Liever geloof ik nog in de eer, in den roem en al zijne schoone illusies. »

20ⁿ November. — Op het oefenplein van Vinckem, vóór het hospitaal, staan detachementen der 5^e en 6^e brigaden, met genie, in U-vorm opgesteld.

Oversten zijn daar in groot uniform: Drubbel, bevelhebber der 2^e I. A., met zijn kleinen, gebogen neus; kolonel Bu..., een oude militair, die gisteren bij de herhaling op 200 meter afstand donderde tegen een peloton in wanorde; een kolonel der genie, majoors, kommandanten; al die lieden zijn zenuwachtig, bekommerd om het richten der rangen en de eenheid waarmee de geweren geschouderd worden...

Men wacht op den Koning. Gendarmen komen aan in galop; de klaroenen schallen, kommando's helmen: de Koning.

Hij komt aan te paard, met eenvoud gekleed

en schouwt de troepen die, onbeweeglijk, de wapens bieden.

Zijn groot, kalm gelaat steekt uit boven de rangen; zijne trekken zijn niet zoo jong als de fotos ze weergeven en oneindige droefheid ligt in zijne oogen.

Hij gaat voorbij met de hand aan den helm, vaag deze mannen beziende die strijden voor het symbool dat hij vertegenwoordigt.

En de Novemberwind blaast over Vlaanderen, de boomen buigend naar den korten, dikken toren van Wulveringem, in de verte.

« De gedekoreerden. » Wij staan samen in een peloton en men leidt ons te midden van het plein, op een rang in U-vorm. De Koning nadert, gevolgd door generaal Drubbel.

« Officiëren, onderofficiëren, soldaten. » Hij spreekt traag, ernstig. Hij voelt wat hij is. « Ik wensch u hartelijk geluk. »

We staan onbeweeglijk, in de houding, het hart overstelpt van fierheid.

« ... Uwe schoone wapenfeiten... Gulden boek van het Belgisch leger... Zal als voorbeeld gesteld worden aan de komende geslachten... »

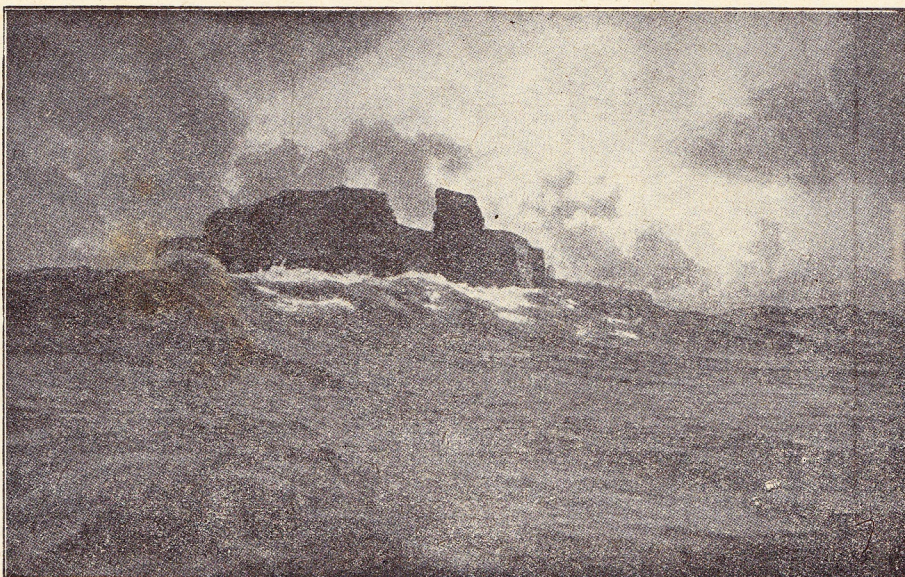
Hij sprak in het Fransch tot nu toe... En poos en dan herneemt hij.

Zijn Vlaamsch is te zuiver, te netjes, te wel uitgesproken. Ik voel dat hij het moeten leeren heeft om aan de moedige jongens der Vlaanderen niet te weigeren hun taal te spreken.

« Zie zoo », zegt hij eenvoudig aan generaal Drubbel als hij gedaan heeft. « Alles is geræd voor het overhandigen der eereteekens. »

De Koning nadert den eersten man van den rang, een luitenant, drukt hem de hand en speldt de Kroonorde op zijne borst, terwijl hij, liem geluk wenscht en de generaal nevens hem, zeer druk doende, hem uitlegt wat de gedekoreerde gedaan heeft.

Ik ben de tiende of de twaalfde der reeks,

Helgoland bij stormweer

heel langzaam nadert de groep naar mij toe... Daar zijn ze aan Marée, mijn gebuur. Ik nu. Ik bied het wapen en terwijl generaal Drubbel brokken uit de melding mompelt, hecht de Koning het Oorlogskruis op mijne borst.

« Gij zijt oorlogsvrijwilliger? »

« Ja, Sire. »

« Ha, zeer wel, zeer moedig, ik wensch u geluk. »

Drubbel gaat voort :

« Hij heeft den vijandelijken waarnemer der « Minoterie » gedood. »

En de Koning, me van kop tot teen beziend, zegt met een gullen glimlach :

« 't Is niet pluis onder uw handen te vallen. »

Ik zet het wapen neer. 't Is gedaan : Ik bezit het Oorlogskruis. »

De « Minoterie » bleef dus in de macht van den vijand, die nog een jaar bijna van daar onze eerste linie bestoken zou.

Het verhaal toont ons echter, welk een heldhaftige geest de Belgische troepen bezielde.

O, ten offensief mogen gaan, om eindelijk de bevrijding te kunnen brengen. Men zag zoo tegen den nieuwen Winter op.

* * *

We zeiden hiervoren, dat onze troepen ook meester waren van den Westelijken oever van het Blankaart-meer, tusschen Woumen en Merkem, in vreedstijd een lustoord voor waterwild en vischen, en ook voor hen, die jacht maakten er op, en voor spelevaarders.

Maar nu werd de Blankaart, door de overstroming trouwens zeer uitgebreid, een tragische plaats.

Men moest er goed de wacht houden om een verrassing te voorkomen, maar aldus was het uitgestrekte watergebied ook een beveiliging onzer linies.

De soldaten patroeljeerden er op bootjes, een

gevaarlijk werk, en om te toonen, hoe daar steeds offers vielen, halen we hier de heldendaad aan van een Belgisch soldaat, der 3^e compagnie van het 3^e jagers te voet, uit de dagen, welke we nu beschrijven. We halen het uit « De Legerbode. »

« Op eenige kilometers Zuidwaarts van Diksmuide, vóór Nieuwkapelle, scheidde, gedurende den Winter van 1917, een oorlogs-meer, langs den overkant van den IJzer, een onzer regimenten jagers van de Duitschers. Uit dat meer, den « Blankaart » genoemd, rijst een eilandje op van eenige honderden vierkante meters, en overdekt met wat kreupelhout dat dagelijks meer en meer door de granaten geknot wordt.

Kolonel Termonia was aanvoerder van het regiment. Wij stonden op wacht toen het nieuws van den avond ons bereikte, hetzelfde dat zoo veel andere avonden hadden medegebracht :

« Binnen een uur zullen adjudant Mercenier, een sergeant en vier manschappen optrekken om dezen nacht het meer te verkennen... »

Nog zie ik het schuitje van kant steken, na de welgemeende handdrukken in den maneschijn. Traag gleed ze voort, de kleine boot die onze makkers naar hun noodlot heenvoerde, haren weg banend tusschen het riet en het hooge gras van den oever...

En dan verzwond hare schaduw... Wanneer de weerschijs op het meer uitstierf, werd het hart benauwd, en de oogen bleven staren op den donkeren einder waarachter zij verdwenen was... Zij die geloofden, baden...

Twee minuten... tien minuten... hoeveel, ik weet het niet, gingen voorbij toen de schoten der Deutsche mitrailleurzen knalden. De handgranaten der onzen waren het antwoord. Tragisch oogenblik, waarop men weet, waarop men hoort dat broeders aan den slag zijn, wanneer het hart hen volgt en men ter plaatse genageld blijft door een onverzettelijk bevel, op den boord van een onzichtbaar water...

Redding van de bemanning van een Duitsche duikboot door die van een Engelsch oorlogsschip.

Een kwartier, een half uur... Een schuitje daagt eindelijk aan den einder op, en schijnt als een verloren eilandje te drijven. Hemel, en zonder roeispanten. Een arm, waaraan een helm hangt, plonst in het water. De andere arm is erin gestort met den riem dien hij vasthield. In de boot rusten, in den uitersten slaap, al de door de Duitschers gedoodde makkers. De adjudant ligt ziel-togend, met de borst doorschoten. Nevens hem, de eenige nog bewuste, heeft een brave kerel, een tienmaal talrijker vijand die hem tot de overgave noopte, een fier « Nooit » toegeroepen, dat over de golven zweven blijft... Hij komt terug, de dappere, met wonden overdekt, zijn bloed ziende weggudsen, en toch, als bij mirakel, aan den dood ontsnappend. Half dood, toch komt hij terug, vrij, en brengt zijne dooden in het ongeschonden land weer. »

Op de Blankaart liet menig jong soldaat het leven. Een dezer tochten teekent vele andere, al liepen ze gelukkig niet steeds zoo tragisch af.

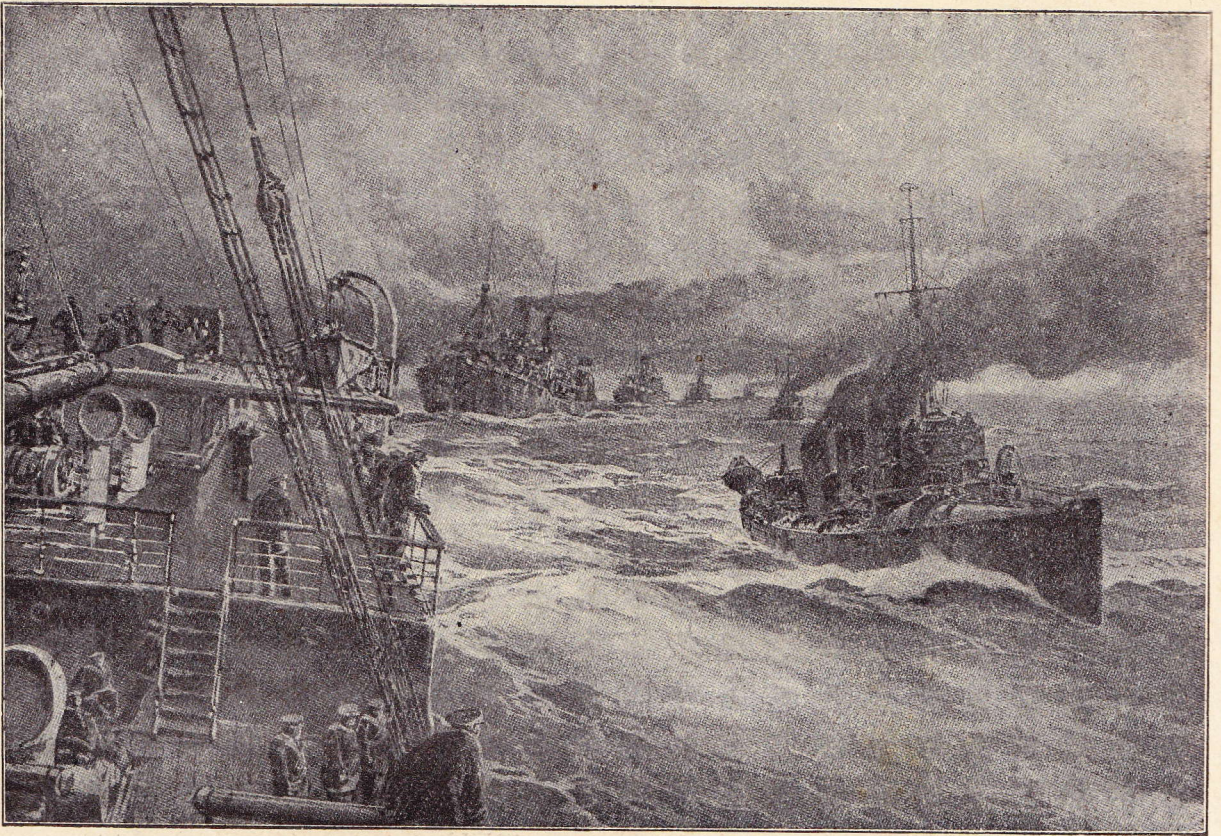
* * *

De infanterie was dus weer over gansch het Vlaamsche front in de loopgraven.

Hoe die posities zijn, blijkt ons bijvoorbeeld uit de volgende regelen over een aflossing; 't is uit een dagboek, opgemaakt bij Drie Grachten.

De soldaten bezetten hun uiterste stellingen. Zij moesten de aarde meenemen voor hun borstwering. Lees maar, wat een van hen opteekeent :

« Langs den anderen kant der verschansing, tegenaan de rechterzijde, komt het er op aan den uitersten post te bereiken : « La Nacelle ». De door-tocht is nog slechter en het water dieper ; de borstwering is ingestort, de oeverkant is verdwenen, en die kalvarieberg moet beklommen worden onder de bedriegelijke bescherming van takkenbossen. Zoo vreemd is de situatie dat iedere karabinier op zijn ransel, in den nek, een zak aarde draagt, welke hij achter de verschansing heeft opgeschept : vermits er geen aarde meer ligt, is men wel verplicht er mede te brengen... En iederen avond, nu er telkens met elke aflossing eenige aarde medekomt, groeit de borstwering stilaan, de bescherming keert terug, niettegenstaande 't water, niettegenstaande den Mof welke op 10 meter afstand op loer ligt. Want sedert eenige dagen heeft de vijand langs den oever onderduimsch een loopgraaf gedolven, gelijkloops met onze linies... Hij, hij heeft aarde

Het begeleiden van Engelsche transportschepen door torpedobooten.

voor 't rapen... Zijn oever is wat hooger... en van avond, zijn argwaan door de waargenomen geruchten gewekt zijnde, bezet hij die geduchte stelling... »

« Drie Grachten » was tijdens dit offensief door de Fransen genomen. De Belgen namen dien post over. Ook daar, een gevaarlijk punt, zijn velen gevallen.

Zoo lezen we in bedoeld dagboek, dat vier makkers in een dekking gewond moeten zijn. Patroeljeurs-mitrailleurs besluiten hen te halen. In de duisternis sluipen ze voort. En we lezen :

« Van op de borstwering komt op eens een schaduw, een slijklomp, vooruit :

« Werda? » en de weerlicht eener bajonet.

« Mitrailleurs. »

« Gaat door, maar zij verwachten u niet meer. »

« Vertrokken? »

« Een houwitsergranaat... Alle vier... Zij liggen daar nog. »

Altijd maar de dood. Eindelijk neemt men stand voor de hachelijke dekking.

« Laat ons zien », zegt de officier tot den sergeant.

Deze laat zijn zaklamp eens even opflikkeren, doch vooraleer de officier den tijd heeft gevonden om het hoofd vooruit te steken, ligt alles terug in het duister.

« Luitenant, 't is afgrijselijk ! Een arm... ik heb een arm gezien... »

Helaas ! Voor eeuwig zullen zij in dezelfde dekking rusten waar een enkele granaat hunne overblijfsels vermengt ; hun wapenbroederschap is door vreeselijke doodsvereeniging bezegeld. Een oogenblik later is de batterij in haar nieuwe dekking, op eenige stappen afstand van het versch-gevulde graf. Morgen zal een armzalig houten kruis vier nieuwe namen dragen... Vier nieuwe dooden voor het vaderland. »

* * *

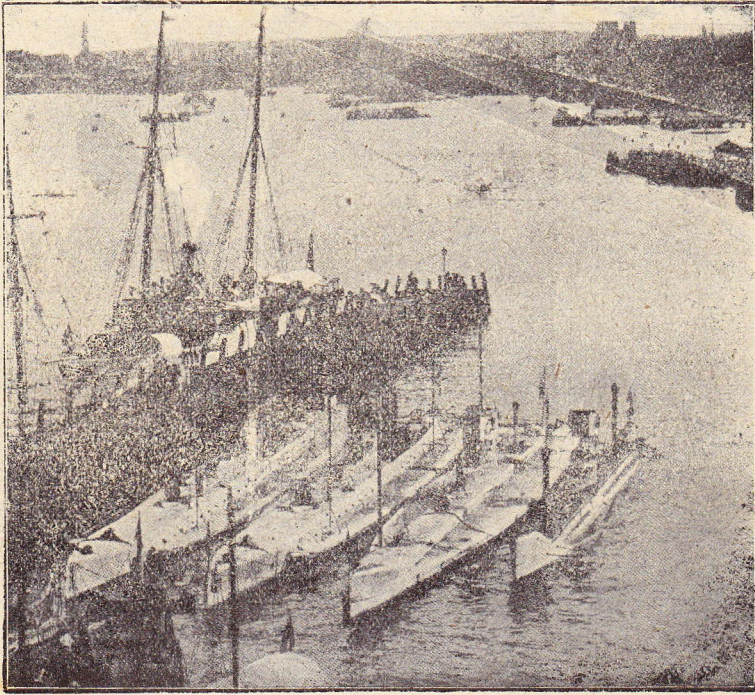
Met hoeveel schetsen zouden we al deze nog kunnen vermeerderen en teekenen hetgeen onze soldaten in de loopgraven leden.

De vliegers hadden het offensief krachtig gesteund. En zij, wat avonturen ook ! Welke stoutmoedige raids. Een enkele teekening uit hun roerig leven.

« Een avontuur in open lucht, op 3.000 meter hoogte, met als held een onzer bewonderenswaardige loodsen, een dier luchtridders die den hemel van « zwarte kruisen » reinigden.

Vooraleer vlieger te worden, was hij piot, eenvoudige « jas » die « vaderlanderkens » vulde aan den IJzer. Daar aan 't front, in de loopgraven, omgeven door helden, had hij immer een hoogplichtbesef.

Toen ging hij over bij het vliegwezen. Zijne opgetogenheid, zijne dapperheid en zijn kame-

Duitsche onderzeebooten liggen voor vertrek gereed in de haven.

raadschappelijke geest maakten hem het troetelkind van loodsen en mekano's.

Eens was de eskadril der « vallende ster » reeds vroeg weg op verkenning. Het was tijdens het glorieus offensief in de Vlaanders. Vóór de loodsen bespieden de mekano's de terugkomst hunner « meesters ». Daar waar profanen maar een stippeltje aan den gezichteinder zouden ontwaard hebben, herkenden hunne geoeffende oogen hunnen « Spad ».

Vandaag ontbrak er nog eens iemand bij de naamafroeping. Ongerust trachtten zij te gissen.

Na de landing der binnengekomen vliegtuigen, haastten zich de mekano's naar den « flight-chef. »

« Hij is dood », antwoordde deze eenvoudig.

« Hij werd neergeschoten. Terwijl hij me trachtte van twee Duitschers te ontdoen, viel een derde hem onverwachts aan en kreeg hem neer. Brandend plofte hij ten gronde. Hij was een held. »

Tranen bevochtigden de oogen der mekano's.

« Kranige kerel », murmelden de ouden.

« Hij was een goede kameraad », zegden de jongeren.

Dien dag ging het er treurig toe in de eskadril. Geene zangen weerklonken onder de afdaken, het scheen hun allen of de motoren niet meer hunne lustige krijgsakkoorden ronkten, maar weemoedig bromden.

De avond viel op de kantonnementen, er zweefde eene geheimzinnige stilte...

Heel vroeg reeds 's anderdaags hernam het vlijtig gedoe.

Op eens slaakt er iemand een verwonderden kreet:

« Is het Gods mogelijk!... Hij!.. »

Ja, het was zeker hij die daar lachend kwam aangestapt, terwijl hij zijn stok lustig draaien deed.

« Goeden dag, mannen! » riep hij tot de mekano's.

« Gij dacht mij zeker dood? » Een blijde en opgetogen lach ontblootte zijne witte tanden.

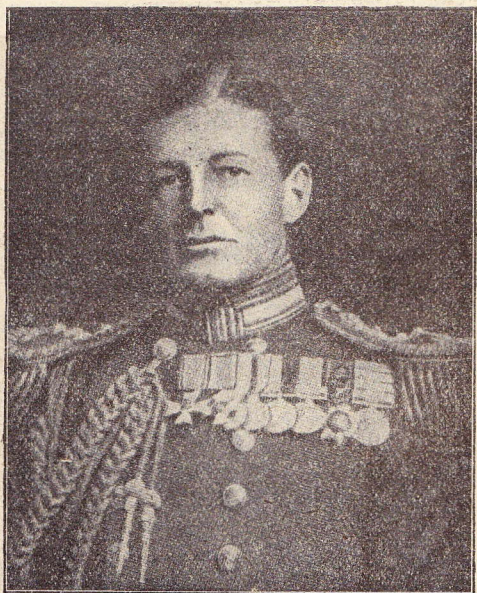
Hartelijke handdrukken werden gewisseld. Hij werd omringd, hij werd met vragen overstelpt.

« Hoe zijt gij ontkomen? De kommandant zag u in vuur en vlam neertuimelen. »

« Luistert vrienden, 'k ga u dat eens vertellen. » En hij verhaalt zijn schrikkelijk lotgeval in eenvoudige, korte, afgebroken zinnen:

« We waren op verkenning in de omstreken van Gent, op 3.000 meter hoogte. Eensklaps zie ik den kommandant die het kwaad had met twee Fokkers. Ik vlieg vooruit, duik achter een der vijandelijke vliegers en schiet! Op hetzelfde oogenblik komt, van 'k weet niet waar, een derde Duitscher aangeronkt. Ik hoor de kogels op mijn vliegtuig kletteren.

Raf, 't is er, een kogel in de voedingbuis; mijn vliegtuig staat in laaie vlam. Ik zag me reeds gebraden als een Brusselsch kieken. En toch verlies ik 't hoofd niet. Ik steek loodrecht naar den grond af... Door welk wonder de vlammen opeens werden uitgedoofd, kan ik niet zeggen: Ik tracht mijn tuig terug te verheffen... te vergeefs... 't is het einde, zonder twijfel... en zoo dicht bij de overwinning! De aarde nadert met een duizelingwek-

Vice-admiraal Sir David Beatty.

kende snelheid. Nog eenige honderden meter en 't is de dood. Opeens richt mijn toestel zich weer op... Is het misschien nog de redding? Ik raak den grond, een geweldige schok! Mijn tuig zwenkt en begint te branden. Ik ontdoe mij van mijnen gordel. Gered! Wacht een beetje, gered... Ping!... Ping! Kogels fluiten, ik kijk heel verwonderd op. Ik was tusschen de linies gevallen. De Duitschers vuurden op mij los. Ik leg me tegen den grond en verduik me in het gras. Op eens hoor ik achter mij roepen:

« He! vlieger, langs hier!... »

Ik kruip in de richting vanwaar de stemmen komen. Ik spring in eene loopgraaf!... 't Zijn Belgen, vrienden! Ik omhelsde ze, dronken van vreugde en geluk. »

En nu was de vlieger daar weer terug in zijn kamp. 's Namiddags ging hij weer de lucht in.

* * *

't Offensief van 1917 was dus mislukt.

Dat wekte diepe teleurstelling ook op ons front. Men zou dus nog een Winter moeten doorworstelen.

Gelukkig was men eindelijk, in Oogst 1917 begonnen met het bouwen van barakken voor onze soldaten, die tot dan toe in schuren, op zolders, in ruïnen van hoeven gelogeerd hadden, waar 't doorregende, en de wind ongenadig blies, waar men geen licht maken kon en van verveling maar spoedig in 't stroo kroop.

Wel bestonden hier en daar kantines en leeszaalen, maar ze lagen dikwijls ver af en zaten zoo spoedig vol.

Men had de herinnering aan den Winter van begin 1917, die bijzonder streng geweest was, terwijl de kolenvoorraad niet aan de behoeften voldeed.

Sombere dagen braken dus aan, temeer daar nieuws van elders uit Rusland en Italië de stemming nog drukte.

XXVII.

BIJ ONZE TROEPEN TIJDENS HET OFFENSIEF.

Intusschen was generaal De Ceuninck minister van oorlog geworden. Hij voerde allerlei hervormingen in en bracht het ministerie van oorlog naar het front over.

Ook versterkte men nog onze troepen.

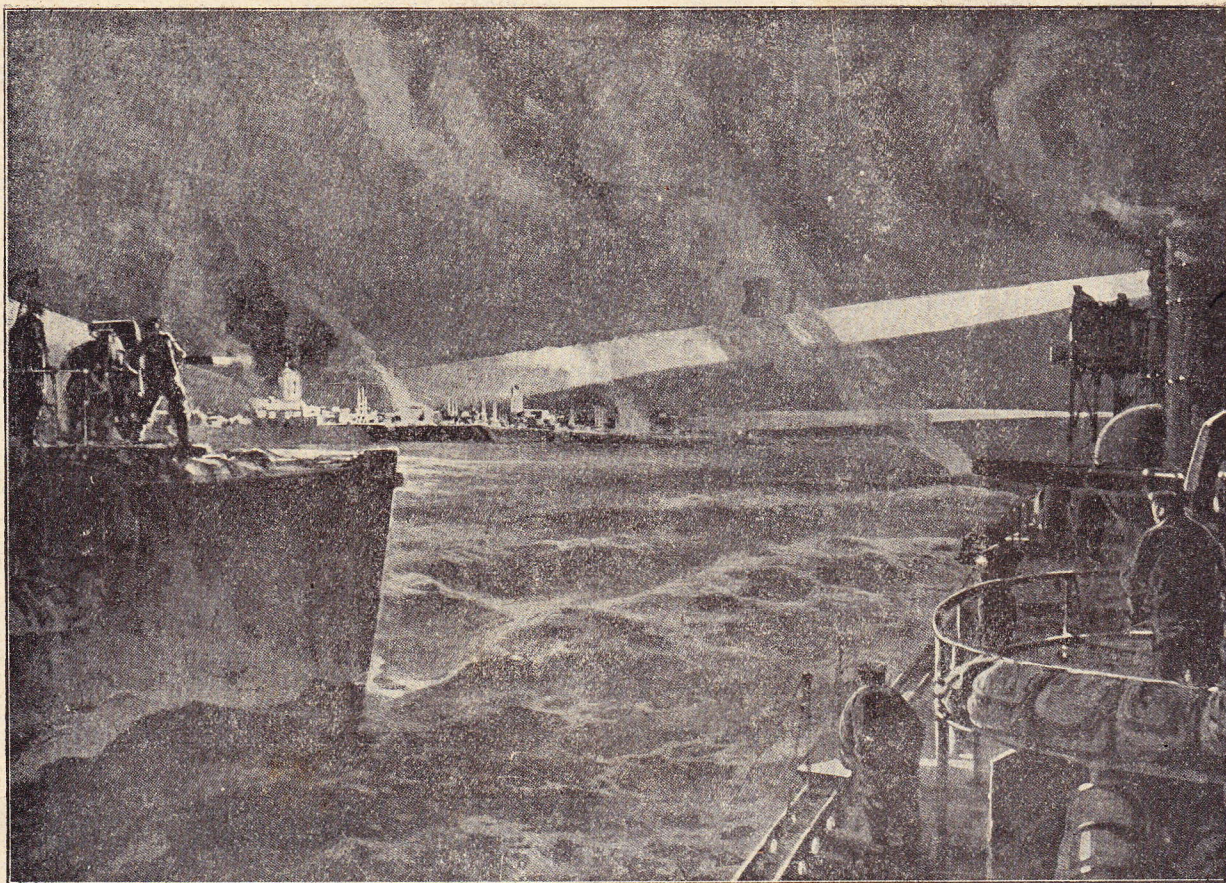
Zooals wij reeds aangetoond hebben, was het een zware tijd voor onze soldaten. Meer en meer onherbergzaam werd het front en de zone er achter. Aldus beschoot de vijand tegenwoordig zeer hevig Veurne, zoodat het spoorwegbataljon zelfs een tweede brug over het Nieuwpoortsch kanaal legde, om het vervoer zoo noodig van het stadje, er om heen, af te leiden.

Laten wij nog eenige staaltjes meedeelen van het leven onzer soldaten, daar aan het front; feiten, die zeker verband hadden met het offensief, dat we beschreven hebben.

Het was immers van belang den vijand in on-

Sir John R. Jellicoe, opperbevelhebber der Engelsche vloot.

Beschieting van Duinkerke door Duitsche torpedobooten.

zee sektor bezig te houden, om hem te verhinderen troepen daar weg te nemen en aan de aangevallenen ter hulp te zenden.

Dit was onder meer vooral het geval toen de Fransche korpsen van generaal Anthoine moesten beproeven het woud van Houthulst te nemen.

Niet alleen werkten onze troepen rechtstreeks mee door hun aanval op Merkem-Vijfhuizen, doch ook door plaatselijke gevechten.

Maar de Duitschers waren van hun zijde ook op hun hoede, daar ze hier eveneens aanvallen vreesden. Vandaar voortdurende beweging, rusteloosheid, beschieting, schermutselingen.

De legerberichten, die slechts de groote feiten noemden, zwegen er over, maar voor ons is het van belang ze blijvend op te teekenen.

Men versterkte onze afdeelingen in de loopgraven, hield reserven nabij 't front, zorgde voor voldoende voorraden munitie, voor snel vervoer van gewonden.

Teeekenen wij eens een dier tooneelen aan het front; 't geval van enkelen geeft een denkbeeld van dat van anderen.

Zoo had men in Oktober het volgende feit voor Diksmuide aan te stippen :

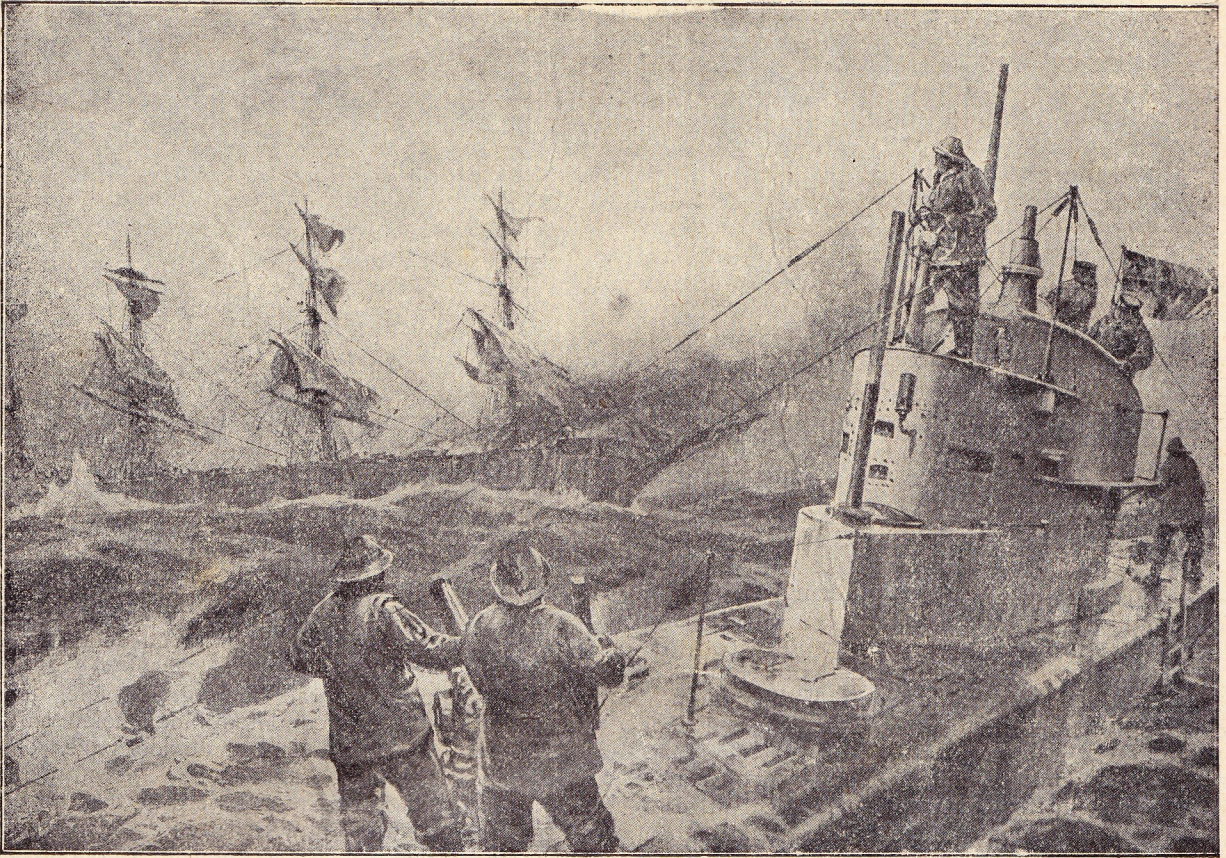
« De sektor van Diksmuide is aan eene helsche beschieting onderhevig. Van den dageraad af tot om 3 uur 's namiddags regende het granaten en

bommen. De reden? De Moffen, door de Franschen van generaal Anthoine in de richting van het Houthulsterbosch aangevallen, vreezen eene Belgische drukking te Diksmuide.

Het 6^e en het 16^e linie bewaken de loopgraven met versterkte effectieven. Al de mitrailleurs zijn op hunnen post en besproeien met hunne onrechtstreeksche en onafgebroken vuren al de uitgangen der stad, in de macht der Duitschers. Men schiet op de Groote Markt, de loopgracht van het kerkhof, de loopgracht 16, op het kasteel van paal 19 en op de plankenwegen, die van Zaren komen.

In de schuilplaatsen van het Noordelijk brughoofd waakt eene sekte der 12^e kompagnie mitrailleurs en schiet onder de leiding van korporaal Luyckx, een klein Brusselsch « ketje ». De soldaten die hem omringen, zijn keurmannen. Ik heb ongelukkiglijk de namen van al deze dapperen vergeten en heb slechts dezen van hun overste onthouden; eene gewone onrechtvaardigheid op het slagveld en waarover ik mij verontschuldigd.

Korporaal Luyckx, die een uitstekend werktuigkundige geworden was (hetgeen ten andere de eerste vereischte voorwaarde is om een goed mitrailleur te zijn), behandelt en verzorgt zijne stukken zooals eene moeder hare « vreeselijke

Een Engelsche bark die door een Duitsche duikboot wordt getorpedeerd.

kinderen » zou verzorgen. Heden, dag van groote beschieting, schiet hij zooveel zijn mitrailleuzen geven kunnen, op de objektieven die zijn kommandant hem aangewezen heeft en volgens de gegevens van een tabel voor het schieten waar er formules opstaan, die wat moeilijk zijn voor een klein « ketje. »

Eensklaps omringt een akelig gekraak korporaal Luyckx en zijne twee stukken. Stilte op het kasteel van paal 19... De dappere mitrailleur is in den krater verdwenen. Doch als de rook aan 't verzwinden is, rijst korporaal Luyckx reeds weder op. Hij komt heelhuids uit zijn graf, het slijk en de puinen die hem bedekken afschuddend en zijne goede « Mimie » Maxim in zijne armen sluitend. Spoedig heeft hij zijne mitrailleur weer klaar gekregen en op de wankelende borstweer geplaatst. Er is geene geschutbank, geene schoone schiettabel meer, onmogelijk dus nog onrechtstreeks te schieten.

Het geeft er niets aan! De geburen aan den overkant van den IJzer, de vuile Mofsen, zullen rechtstreeksch vuur krijgen: tik, tik en tak! Wilt ge er van proeven, Mofke, ziehier blauwe boonen in rechte lijn. Dunkt u niet dat ze lekkerder smaken?

Luitenant Van der Cammen, die het brughoofd beveelt, heeft het tafereel bijgewoond. Hij staat verwonderd over zooveel koelbloedigheid en zoo-

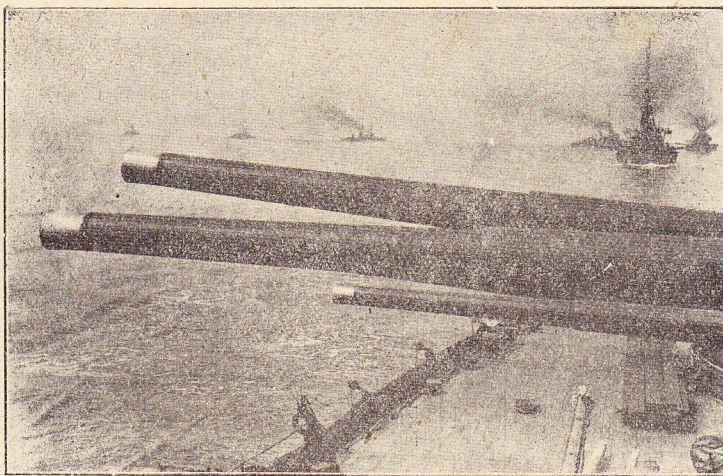
veel kalmen moed aan den dag gelegd in de hel van dit brughoofd aan een uiterst hevige beschieting onderworpen.

Het kasteel van paal 19 krijgt de blauwe pruimen van het eerste stuk; de Duitsche loopgracht van het kerkhof ontvangt deze van het tweede tuig. En deze vuren in stormende vlagen, maken een lawaai dat leelijk moet werken op de zenuwen der « kameraden » van hierover. Het brughoofd krijgt dan ook het woedende wederantwoord der vijandelijke kanons. Bommen en granaten regenen voortdurend. Hunne ontploffingen doorscheuren de lucht met groot lawaai. Luitenant Van der Cammen wenscht den dapperen geluk en durft hem het uitvoeren van een nog heldhaftiger werk vragen.

« Korporaal Luyckx », zegt hij, « ik ben zonder verbinding met de loopgraven van den dijk; sedert twee uren, heb ik geen nieuws meer van mijn kapitein; geen enkele mijner mannen kan door het spervuur geraken dat ons omringt. Gij zijt een dappere en gij zoudt eene boodschap moeten dragen aan mijn kapitein. Zoudt gij er geraken? »

« Ik zal gaan », zegt Luyckx, « en in 't terugkomen zal ik uwen telefoondraad herstellen. »

Zonder haast, gerust, onverschillig voor den regen van granaten die onophoudend neerstort en den grond doet daveren en de plankenwegen

Vuurmonden op een Dreadnought.

in splinters uiteenslaat, vertrekt Luyckx naar den dijk onder de verschrikte blikken der bezetters van het brughoofd. Luyckx dringt in die hel waar het spervuur het dichtst is; Luyckx volgt de loopgraven van de eerste linie die vooral beschoten worden; Luyckx nadert de schuilplaats van den kapitein, mikpunt van alle bomvuren.

Kalm legt hij den toestand uit aan den kapitein:

« Brughoofd beschoten, eenige gekwetsten; niets bijzonders. Geen enkele Mof zal naderbij komen, want de mitrailleurs gaan en maaien naar verlangen. »

Luyckx komt buiten, drager van een antwoord. Hij vat het einde van den telefoondraad, die de twee telefoons, dezen van den kapitein en dezen van luitenant Van der Cammen, moet verbinden.

Zonder zich te bekommeren om de bom- en granaatscherven, die rond zijn ooren fluiten, knoopt hij, zonder zich te haasten, de einden van den doorgesneden draad aaneen.

En hij denkt aan zijn mitrailleur, die niet meer schiet. Hij is ongeduldig om zijn taak van telefonist te eindigen.

« Alloh, alloh, herstelling van het... » (geheim cijfer).

« De telefoon gaat, mijn luitenant, tot ziens. Ik trek terug naar mijn post; ik ben ongeduldig om mijn trouwe « Mimie » weer te vinden. »

Trouw en moedig draagt korporaal Luyckx op zijn borst het Oorlogskruis, het kruis der dapperen, en hij won een schoone vermelding bij de regimentsorde.

Wonder is het ook dat er 49 zulke kerels waren in de compagnie der mitrailleurs. » (1)

De bloemmolen of « Minoterie » was steeds een zwart punt. Ziehier nog een aanval daar gedaan, en welke zoo aangrijpend aantoonde, dat onze soldaten, niet alleen moed, maar ook broederliefde toonden.

't Feit viel voor bij wat men noemde het peilen

van 't front, om inlichtingen te winnen. De regiments- en bataljonspatrouljeurs hadden geen rust.

Elken avond staken ze naar den anderen oever.

Het 6^e linie lag in de loopgraven voor Diksmuide.

Een detachement van het regiment viel den legendarischen en geduchten bloemmolen aan, wiens sombere uitkijkvensters de door onze troepen bezette glooiing bespiedden.

Aan majoor S. A. Cresens werd de taak opgedragen den raid op touw te zetten en er toezicht over te houden; aan de 9^e compagnie, onder de bevelen van kapitein Collard, hem te beschutten; en aan onderluitenant Bauduin, overste der regimentspatrouljeurs, viel de eer te beurt het detachement aan te voeren, om het beruchte werk binnen te rukken.

Om een klaar begrip te hebben over het verloop der operatie en straks de tragische uitkomst ervan te vatten, is er niet beter dan de lezing der maatregelen in al hunne bijzonderheden, bevolen door den bestuurder van den raid:

1° Bij de schemering, op het uur, dat op het laatste van den dag zal vastgesteld worden, zal, door de zorgen van kapitein Badoux der genie, eene voetbrug over den IJzer geworpen worden, op hoogte der zeepziederij, vóór de bres die in onze borstweer gemaakt is.

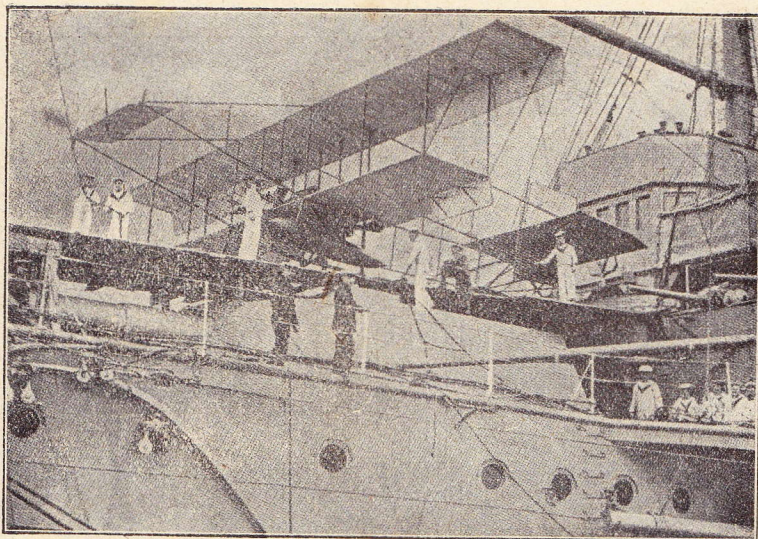
2° Eene groep van vijf mannen, regimentspatrouljeurs, zal onmiddellijk oversteken, om de wacht bij het hoofd der voetbrug te verzekeren.

3° Eene aanvalsgroep der ploegpatrouljeurs, 14 mannen, gelast met de inname van den bloemmolen, volgt onmiddellijk. Deze groep splitst zich in drie deelen: onderluitenant Bauduin, de overste, blijft met het detachement dat het werk in front moet aanvallen. Hij heeft bij zich verbindingsrenners, een detachement geniesoldaten, die 400 kilogrammen tonite dragen om gebeurlijk de schuilplaats te doen springen.

Het spreekt van zelf dat de raid met grooten spoed moet uitgevoerd worden, zoodat het eene verrassing zij.

4° Eene schuit zal bij de voetbrug liggen als

(1) « De Legerbode. »

Een watervliegtuig aan boord van een Engelsch oorlogsschip.

overzetmiddel en zal in stilte naar den vijandelijken oever oversteken;

5° Eene groep patroeljeurs, onder de bevelen van onderluitenant De Vylder, is gelast den aftocht der aanvallers te dekken, de vijandelijke loopgracht 16 te bewaken en er kranig ploegen loopgrachtreinigers in te werpen, indien de hoofdooperatie slaagt;

6° Dertig mannen der 9° kompagnie worden op den bevrienden oever gelast met de onrechtstreeksche dekking.

7° Dokter Soille is, met 10 brankardiers, gelast de gewonden te verzorgen;

8° Het geheele detachement staat onder de bevelen van kapitein Collard, der 9° kompagnie van het 6° linie;

9° De patroeljeurs zijn gewapend met dolken, browning's en handgranaten;

10° De gegradeerde patroeljeurs zijn voorzien van een elektrische lamp;

11° Voor de vereeniging, « Jules » vragen en « Lodewijk » antwoorden;

12° Aan elk der deelnemenden, één dag reserve eetmiddelen, twee veldflesschen koffie en een halve liter « pinard ».

* * *

Bij het vallen van den avond, terwijl de artillerie den vijandelijken oever hevig beschiet en den weg voorbereidt, dringt 't detachement langzaam voort door de verbindingsloopgraven die van uit Kaaskerke tot in de nabijheid der bruggen van het spoor en van den weg van Diksmuide leiden, rechtover den bloemmolen.

Majoor S. A. Cresens is de patroeljeurs voorafgegaan en heeft de laatste inlichtingen gevraagd over de bezetting van het in te nemen werk.

Weldra stellen, een voor een, de verschillende aanvalsgroepen zich aan elkander voor; zij wenschen elkaar goed geluk en, zonder het te zeggen, beloven zij zich kost wat kost wederkeerigen trouwen steun.

Op dit oogenblik doet onze artillerie granaten hagelen op de puinen van de uitkanten van Diksmuide.

De voetbrug is vaardig. Maar de vijand heeft het gezien, want eensklaps breekt zijn tegenwerking ernstig los: alle helse tuigen van den anderen oever maken eene dichte versperring op den stroom: bommen en torpedos ontploffen van alle kanten; de lichtende vuurpijlen regenen uit de lucht en verlichten de twee oevers; de mitrail-leuzen knetteren met razernij. Reeds dreunt in de verte de Deutsche zware artillerie en men hoort de granaten huilen.

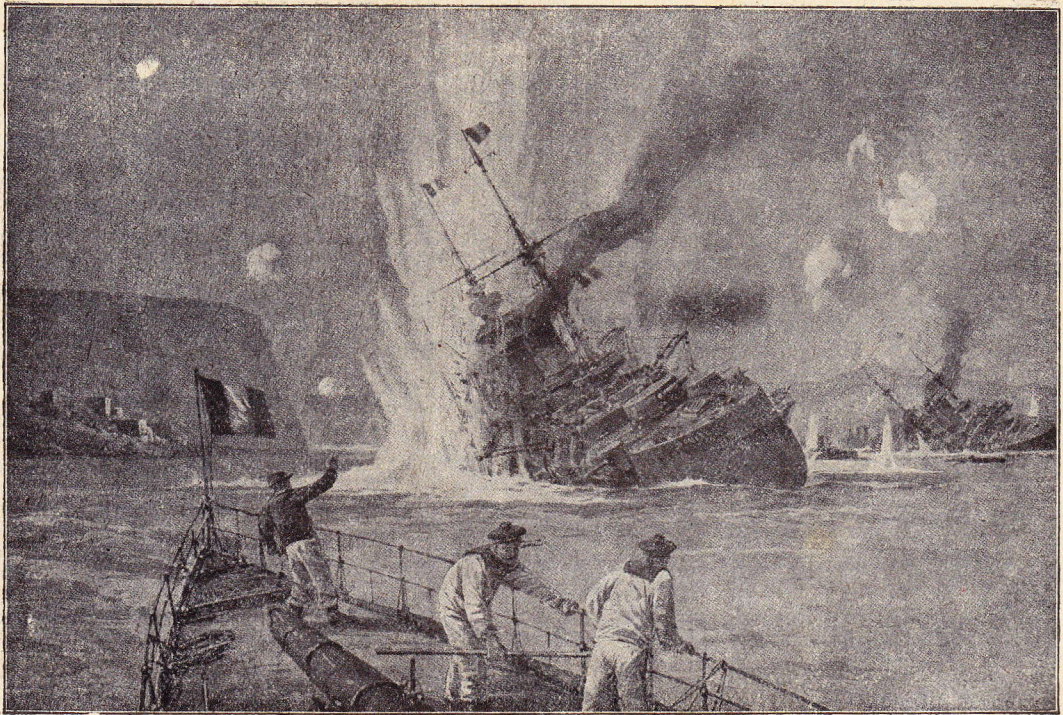
Toch steken de patroeljeurs over. Dezen van den bevrienden oever blijven stoisch op hunne wachtposten, terwijl de wapenbroeders optrekken.

Kapitein Collard is op den gevechtspost van den dijk; al de telefonen en alle verbindingsmiddelen zijn gereed, om de noodige hulp bij te roepen.

De patroeljeurs zijn den stroom overgestoken, over de vijandelijke borstwering gesprongen en in het vijandelijk duister verdwenen. Men wacht. Veertien mannen, aangevoerd door een kranig overste, zijn tegen de Duitschers opgetrokken.

Van weerszijden verdubbelen de spervuren in hevigheid; het gerucht der ontploffingen doorscheurt de lucht met ijselijk gekraak; de mitrail-leurs maaien over de loopgraven met helse razernij; de lichtende vuurpijlen stijgen en vallen neer, met honderden. Men telt de minuten. De veertien helden en hun dappere overste schijnen wel lang weg te blijven... Er komt ongerustheid in de bevriende rangen.

Eensklaps glijden eenige haastige schimmen voorbij en komen op de voetbrug; zij geraken voort bij het licht eener ontploffing of der vuurpijlen. Hun opwinding laat raden: mislukte onderneming. Een eerste inlichting wordt gefluisterd:

Ondergang van een Fransch lineschip in de Dardanellen.

« Onderluitenant Bauduin, doodelijk gewond, is in handen van den vijand gevallen... »

Vele deelnemenden keeren niet terug... De angst wordt grooter... Plotseling hoort men als een gekerm van den vijandelijken oever opstijgen en noodkreten herhalen :

« Hulp ! Hulp ! Ter hulp ! »

Een ploeg patroeljeurs, onder bevel van onderluitenant De Vylder, wordt gezonden om het terrein te doorzoeken.

Kort daarop komt de soldaat Van der Straeten aan, gekwetst en doornat. Hij komt aankondigen dat hij, al zwemmende, korporaal Dreyse, die erg gewond is, teruggebracht heeft, hem langsheen den oever sleepend tot halverwege van hier tot aan den bloemmolen. Daar hij niet meer kon, heeft hij hem op de plaats, die hij aanduidt, achtergelaten.

Deze gegeven bijzonderheid is rap gekend en brengt ontsteltenis in de loopgraven. Eene groep vrijwilligers komt op en biedt zich aan om hulp te brengen aan den ongelukkigen korporaal. De nieuwe ploeg patroeljeurs ruikt op hare beurt voor uit op de voetbrug, spijs de schoten en vuren van allen aard, die nog heviger worden als de nieuwe aanvallers oversteken. Weldra komen de redders terug te voorschijn, den gewonden en stervenden korporaal dragend.

Nog velen worden vermist, andere vrijwilligers komen de gunst vragen hun ter hulp te snellen. De aandoening is ten toppunt gestegen; hevig wordt er geredetwist over de mogelijkheid van een tweeden aanval. Worden vermist: Soldaat Bontinck, korporaal Lecomte, soldaat Bouwens.

De soldaat Vermeulen is gedood. Later bezwijken korporaal Dreyse en soldaat Van Renhoven aan hunne wonden.

De raid kostte overigens nog 8 weggevoerde gewonden en 4 licht gekwetsten, die weigerden de loopgraven te verlaten.

Het is 19 u. 1/2. Luitenant De Vylder heeft niets ontdekt. Majoor S. A. Cresens is gedwongen de aanvallen te schorsen; hij doet het spervuur staken. De Moffen, gerust gesteld, zwijgen onmiddellijk.

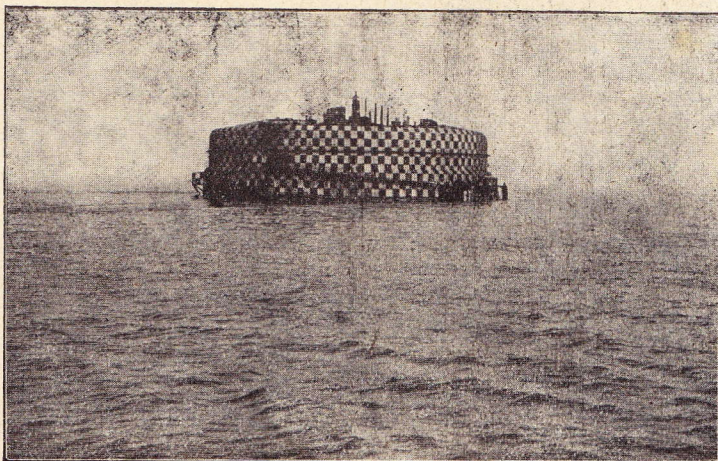
Eene groote kalmte volgt dan op het lawaai van daareven; de oevers van den IJzer vallen weer in den nacht en weldra ziet men niets meer tusschen de twee onzichtbare tegenstrevers, dan de breede strook zeegroene waters van den stroom waarin de sterren blinken en de eerste valse stralen eener groote maan, die opdaagt in het Oosten. (1)

Dan zijn het aanvallen op de bekende hoeven « Violette » en « Terstille ». Deze hofsteden lagen in het overstroomde land voor Sint-Jans, tusschen Nieuwpoort en Schoorbakke.

We lezen in 't dagboek van een soldaat :

« Men deelt ons mede dat er dezen nacht door onze troepen een aanval zal gedaan worden op de hoeven « Violette » en « Terstille ». De duisternis valt snel in, de wagens worden afgeladen, de piotten trekken voorbij... zwiingend. Soms ontmoeten twee vrienden elkander. Met spoedige haast drukken zij elkaar de hand, vast, vol hoop.

(1) Uit « De Legerbode ».

Pantsertoren ter verdediging van de oorlogshaven van Portsmouth.

En de nacht heeft ze verzwonden; ze zijn voort. Nu is er geen rust, geen slaap!

Plots schieten er wel een tiental blauwe lichtballen in de lucht en werpen een klaarte om ons. Zouden de Moffen iets vermoeden? Stil gaat het over de eindeloze en smalle loopbruggetjes.

Eenige korte bevelen, raadgevingen worden aan de mannen gegeven; de onzen zijn in reserve, ze blijven aan de « tranchée d'étai ». Langs alle loopbruggen komen zwarte schaduwen aange-stapt, gaan ons voorbij en verdwijnen in de duisternis.

Jules, Jan en ik moeten met een tiental mannen naar voren: er moeten nog zakjes naar de eerste loopgracht gebracht worden. Luitenant Severin zegt me dat ik daar blijven moet. Er gaat een lange, mij uren toeschijnende tijd voorbij!

Intusschen is het bombardement dat den aanval voorbereiden moet in volle hevigheid. Het is onbeschrijfelijk dat geweld van vuur en van ijzer: het fluit, rolt, buldert, dondert, ploft; de grond daverd, schudt, beeft. Het is schoon en vreselijk! Wel een half uur duurt het geflits en gedonder en gekraak. Men is als verblind en verdoofd. Ik bevind me nog steeds in de eerste loopgracht. Luitenant Mops, van het 10^e, gaat het teeken tot den aanval geven. Een knetterend geveervuur breekt los.

De Duitschers antwoorden in 't begin maar flauwtjes, maar na korten tijd laat de Deutsche mitrailleurze zich hooren; doffer dan de onze klinkt haar getaptap. Ik zie de shrapnells in de zwarte lucht openspringen; ik hoor het fluitend vallen van de looden ballen, het knetteren van de geweren, 't getaptap van de mitrailleurzen. De rust ligt gestoord in 't moorddadige geweld van kanonnen die bonken en bulderen en vuur uitslaan als gulpande ovens, in 't droog geknetter en 't ruischen van schroot, in 't sap-sappend malen van mitrailleurzen.

De duisternis wordt vaneen gescheurd door gloedige branden, die van de aarde ten hemel opstrijmen. De vlakte voor ons staat als in brand; de roode schijn weerspiegelt in 't water. Fusée-klaarten stralen in de duisternis. Omhoog sissen

de lichtballen op, een kortstondige klaarte en helderheid op den zwarten grond verspreidend. Onophoudend robbelen de schoten over de heele vlakte. De mitrailleurzen maaien het leven langs alle kanten; de shrapnells ontploffen in de ruimte, den dood slaande, blindelings, links en rechts. Mijne gedachten gaan tot die plaats waar de aanval gebeurt. Medelijden voel ik met hen en de schildwacht naast mij pinkt een traan weg:

« Les malheureux! Quelle affaire! Et peut être dans quelques minutes ce sera mon tour! »

Over den grond bliksemt het vuur. Wel een half uur duurt de spanning. We volgen de geluiden, we hooren hoe het merkbaar vermindert; het is als een aarzeling die huivert door de velden. Maar opnieuw barst het los! De obussen, shrapnells, geweerkogels, alles fluit, ploft, kraakt... doodt! De grond daverd!

Na eenigen tijd komen twee gekwetsten, half kruipend; een kermt zachtjes. Ik roep hem. Ik verlaat de loopgracht om hem in een « abri », die een honderdtal meter achteruit is, te verzorgen. De kogels fluiten en sissen en vallen met een korten plof in de aarde; de shrapnells ontploffen boven ons in de hoogte, overal is vuur. In de dekking van Luitenant Petit heb ik die twee gekwetsten gebracht. De een verloor veel bloed; de andere had een lid van den middenvinger afgeschoten. Ik verbond ze beiden zoo goed ik kon en stuurde ze naar den verbandpost. Ik blijf in de dekking van den luitenant.

Rond middernacht wordt daar een telefoon gesteld en we kunnen alle gebeurtenissen volgen.

Maar ik verzeker, dat men sterke zenuwen hebben moet om alles na te gaan. Gedurig vroeg men om schietvoorraad.

« Des cartouches, des cartouches, il me faut des cartouches! »

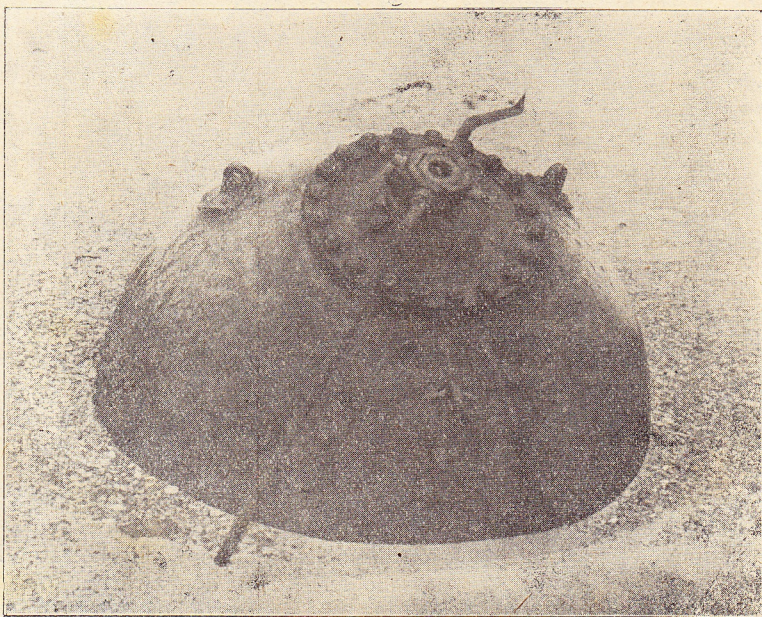
Eenigen tijd later:

« Je ne peux plus tenir, l'aile gauche fléchit. »

Er wordt geantwoord:

« Tenez bien! Courage! Il arrive des cartouches! »

En we hooren steeds voort het bonken en beuken, het knetteren en kraken. 2 uur in den

Aangespoelde mijn.

morgen. Rrrr! gaat de telefoon. Men deelt mede dat het peloton van het 10e zich terug trekt, onmogelijk voort te geraken, er is te veel water vóór ons. Het peloton waar ik bij gesukkeld ben trekt zich ook terug; ik met hen mede. Nog eenige kogels fluiten verloren. Ik hoor den majoor zeggen:

« C'est à recommencer, cela nous a coûté une vingtaine d'hommes! »

Ik blijf nog eenigen tijd met een viertal erge gekwetsten in de « tranchée d'étai »; als die ook verbonden en weggehaald zijn, begeef ik mij op weg naar het kantonnement, langs de « Ferme de Chien marin ».

De nacht is voorbij! De morgen breekt aan. De wolken zijn van den hemel verdwenen. De zon komt op, bloedrood; hare eerste stralen glijden op de velden waar nu ook, rood van bloed, zoo menig soldaat te sterven ligt. »

XXVIII.

OP ZEE.

Laten we nagaan, hoe het in het jaar 1917 op zee gesteld was. « De duikbootoorlog tot 't uiterste » beheerschte immers, zooals we weten, de gansche politiek van Duitschland.

Dit rijk had zijn duikbootvloot zeer vermeerderd. Reeds in 1916 maakte men onderzeeërs van groote afmeting.

Twee Amerikaansche schepen, de « Orleans » en « Rochester » konden Frankrijk bereiken in Februari, zonder verontrust te worden. Vanaf 12 Maart, werden de Amerikaansche handelsschepen bewapend en met een oorlogsequipage bemand.

Engeland breidde zijn mijnenveld uit tot nabij de Deensche en Hollandsche kust, om de onderzeeërs-basissen der Duitschers te beperken.

Toch leed men zware verliezen. Einde Februari verloren de Franschen de torpedojager « Cassine », met 6 officieren en 100 onderofficieren en matrozen. De onderzeeër, die het schip getorpedeerd had, — dit zonk in twee minuten — beschoot de overlevenden op hun vlotten.

Den 19ⁿ Maart werd bij de kust van Sardinië, de Fransche kruiser « Danton » vernield. Men kon 806 manschappen redden.

In Februari bracht de Fransche visscherssloop « Cobra » een Duitschen onderzeeër tot zinken, maar de geallieerden verloren bij de Engelsche kust de pakethoeten « Laconia », « Athos » (Engelsche), den Italiaanschen koopvaarder « Minas » en het Britsch hospitaalschip « Asturias ».

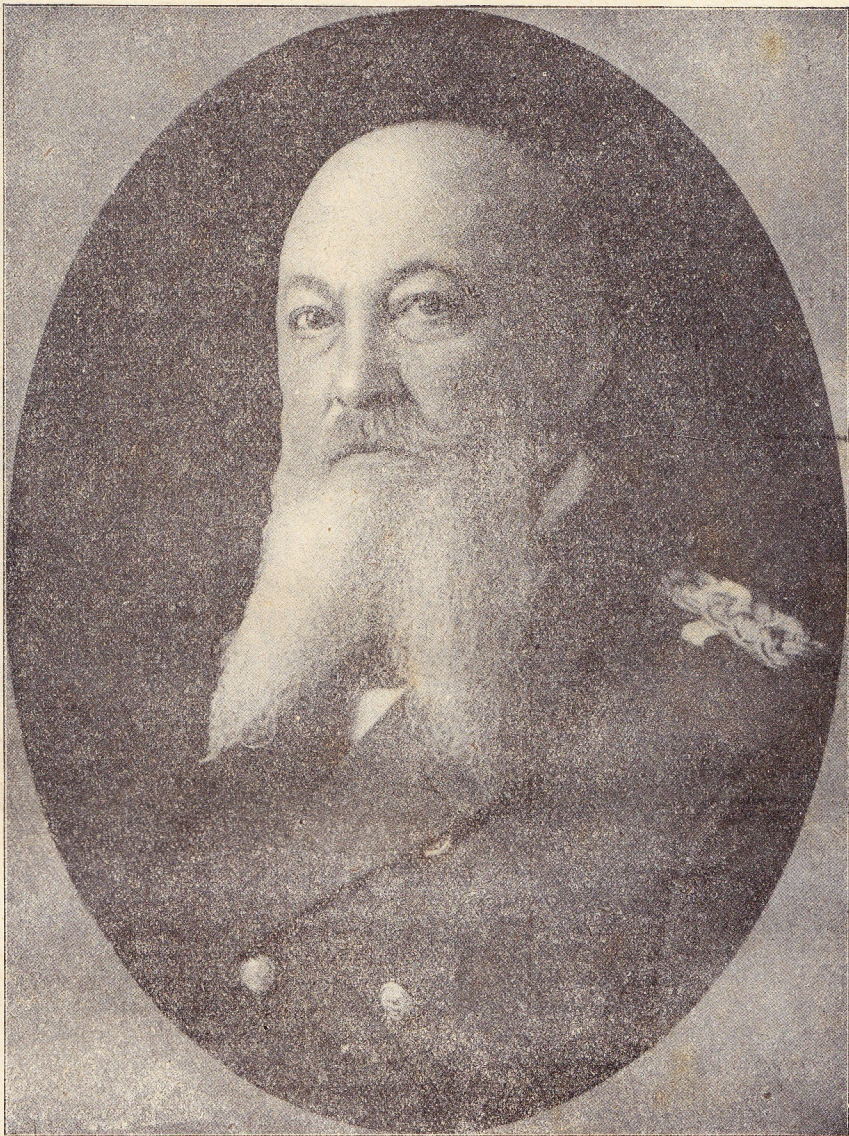
In den nacht van 25 Februari beschoten Duitsche torpedojagers, uit Zeebrugge, de Engelsche kust. (Kent).

Den 15ⁿ Maart hernamen de Duitschers dien stoutmoedigen raid met twee eskaders torpedobooten. Een beschoot den Zuidelijken oever der Theemsmonding en de andere deed een aanval op het Nauw van Kales. Ramsgate werd beschoten, een Engelsche torpedojager werd beschadigd, een andere vernield, en ook een koopvaarder verdween.

Den 26ⁿ Maart waagden de Duitschers zelfs een raid op Duinkerke.

Hierover schrijft Henri Malo in « Dunkerque, ville héroïque »:

« Het scheen of men te Duinkerke niets van de zeezijde te vreezen had. De dijk van Malo-les-Bains bleef de geliefkoosde wandelplaats der Duinkerkenaaars. De haven was in volle bedrijvigheid. Onze dokwerkers konden het werk niet af, zelfs niet met de hulp van Engelsche, zoodat

Groot-admiraal von Tirpitz, Duitschland's minister van marine.

men ook nog Engelse militairen aan den arbeid stelde.

In den nacht van 25 op 26 Maart 1917, bij hoogvloed, klinkt gedurende drie minuten van den zeekant kanongebulder: Deutsche torpedobooten hebben zestig granaten afgeschoten, die slechts twee slachtoffers maken. 't Is een proefneming.

Een maand later, in den nacht van 24 op 25 April, gebruiken de Duitschers den springvloed. Om 2 u. 15 's morgens valt plotseling een regen van vuurpijl-sterren neer en verlicht de stad en de omgeving als in vollen dag.

Dadelijk buldert zwaar geschut. Ongeveer zeven torpedojagers schieten in tien minuten tijd 500 granaten. Zij vuren al varend. Ze komen langs de rede van Mardijk, openen het vuur en staken het slechts over Malo-centrum. De mannen van het fort Leffrinchhoucke hooren de vij-

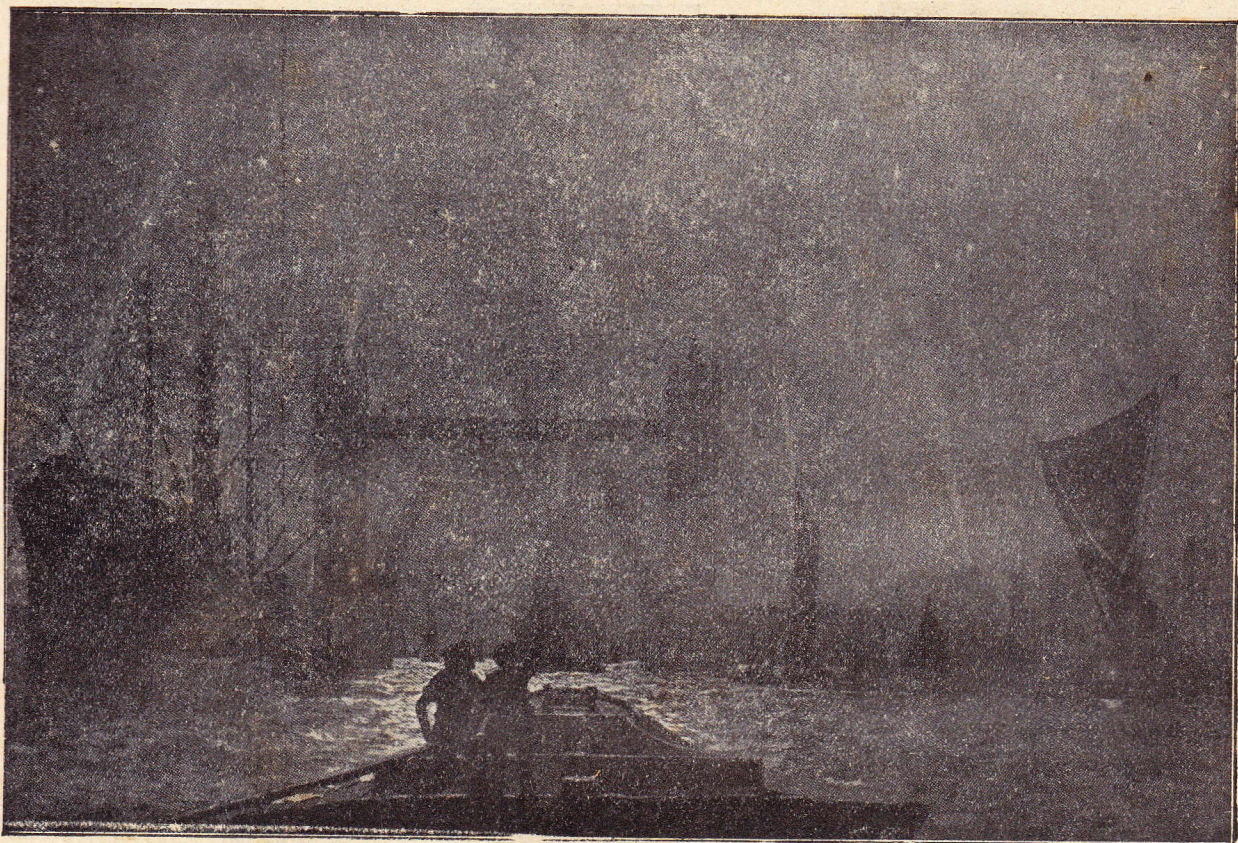
andelijke equipages zingen, die langs de Oostpas de reede verlaten.

Ondanks het geschut der kustbatterijen, slaagden zij in het manoeuvre, in 1694 en 1695 door de Engelse vloot beproefd, maar toen mislukt, door onvoldoend materiaal en de stoutmoedigheid van Jean Bart.

Nu moest de aanvaller niet meer rekenen met wind en stroom; hij had grootere snelheid en krachtiger geschut. Twee Duitsche torpedobooten vallen aan stuur- en bakboord het wachtschip aan en brengen het tot zinken.

Een Fransche torpedoboot « Etendard », onder bevel van den scheepsluitenant Pierre Auguste Masaré snelt moedig ten strijde, maar stuit op een overmacht en bezwijkt in de ongelijke worsteling.

In de stad had het bombardement niet veel schade aangericht.

Aanval van de Duitsche luchtvloot op Londen.

's Anderendaags brengen de golven planken, wrakken en lijken op 't strand. Men vindt er nog op einde Mei.

Eenige dagen na deze beschieting, staan dertien doodkisten op het kerkhof.

Admiraal Ronarc'h spreekt slechts deze woorden :

« Mijn waarde kinderen, gij zult gewroken worden ! »

In den herfst van 1917 herhalen zich die beschietingen van uit zee.

Einde Maart, begin April beschoten Duitsche torpedojagers Dover, en zelfs Kales, wel een bewijs van hun durf.

Den 12ⁿ Mei vielen Engelsche schepen Zeebrugge aan. Omstreeks dien tijd vernielde men de Zeppelin L. 22. Begin Juni werden Oostende en Zeebrugge beschoten. Een granaat viel toen in de Sint-Pieter en Pauluskerk, waar juist een bijzondere mis gelezen werd. Zeven burgers kwamen om en het bedehuis werd zwaar beschadigd.

Den 8ⁿ Juni zonk de Fransche pakketboot « Sequana », en verdronken 199 passagiers.

De Zeppelins vielen Engelsche steden aan : 23 Mei, graafschap Norfolk ; 25 Mei, een raid van 16 vliegers op Folkestone en Dover, die bommen uitwierpen, zoodat 76 personen gedood en 174 gewond werden ; 5 Juni, 16 vliegtuigen boven het graafschap Essex, den 11ⁿ, 15 vliegtuigen

boven Oostelijk Londen ; 100 dooden en 400 gewonden en zeer groote schade.

De ontroering was zeer groot. In de pers eischte men weerwraak, maar de regeering weigerde, zeggend, dat zij niet onmenschelijk en barbaarsch zou handelen, al deed Duitschland het.

De Duitschers beterden zich niet. Op 16 Juli wierp men uit 15 groote Gotha-toestellen bommen op Harwich, waar men 47 slachtoffers telde ; 7 Juli, aanval op Londen : 43 dooden en 195 gewonden ; 4 vliegtuigen werden neergeschoten.

Den 9ⁿ Juli lag de Engelsche kruiser « Vanguard » voor anker in een Britsche haven, toen het schip plotseling in de lucht vloog ; 804 zeelieden verloren daarbij het leven.

Einde Juli werd de kruiser « Ariadne » getorpedeerd, maar een Duitsche onderzeeër werd vernield en een andere liep bij Wissant (Frankrijk) op 't strand. Dit laatste feit vinden we op eigenaardige wijze verteld door majoor Tasnier, en daar er Belgische soldaten bij gemoeid waren, willen wij hier het verslag overnemen :

« De ruiter-cyclist van het 4^e lancers die, zekeren Julinaacht van 1917, op wacht stond op het duin van Wissant, zag, bij 't klaren, een vreemde gedaante, half onder water, die zoo vreedzaam mogelijk op eenige honderden meter van zijn post lag. Ongetwijfeld een wrak, zooals er hier en daar lagen, weggespoeld door de tij... En hij zette rustig zijne wacht voort.